

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ,
O. P.S, ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

JITKA ŠIMICOVÁ

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S.,
ČESKÉ BUDĚJOVICE

Bakalářská práce

***SVOBODA VOLNÉHO POHYBU OSOB A JEJÍ OMEZENÍ
V SCHENGENSKÉM PROSTORU***

Autor práce: Jitka Šimicová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Danuše Peterková

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Danuši Peterkové za metodické vedení práce, cenné rady a připomínky.

Abstrakt

ŠIMICOVÁ, J. *Svoboda volného pohybu osob a její omezení v schengenském prostoru : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 57 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Danuše Peterková

Klíčová slova: Evropská unie, schengenský prostor, volný pohyb osob

Tato bakalářská práce se zaměřuje na volný pohyb osob a jeho omezení v rámci Evropské unie, respektive Schengenského prostoru. V úvodu jsou stručně představeny dějiny Evropské unie. Následuje pasáž věnovaná jednotnému vnitřnímu trhu a volnému pohybu zboží a služeb, které jsou s volným pohybem osob úzce provázány. Těžiště práce leží ve zkoumání volného pohybu osob a ve sledování případných omezení takového pohybu v schengenském prostoru.

Abstract

ŠIMICOVÁ, J. *Svoboda volného pohybu osob a její omezení v schengenském prostoru : bachelor thesis*. The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 57 p. Supervisor: Mgr. Danuše Peterková

Key words: the European Union, the Schengen area, free movement of people

This bachelor thesis takes an interest in free movement and its restriction at the area of the European Union, or more precisely at the Schengen area. History of the European Union is shortly mentioned in the first chapter of this thesis. In the next part there are described the Common market and free movement of goods and services, which are nearly connected with free movement of people. The crux of this thesis lies in research of free movement of people and in pursuance of restrictions of people's moving at the Schengen area.

Obsah

1. Cíl a metodika bakalářské práce	10
2. Historický vývoj jednotného vnitřního trhu.....	11
2. 1. Integrační snahy v Evropě po II. světové válce	11
2. 2. Pařížská smlouva.....	12
2. 3. Římské smlouvy.....	12
2. 4. Maastrichtská smlouva.....	14
2. 5. Amsterodamská smlouva	15
2. 6. Smlouva z Nice	16
2. 7. Lisabonská smlouva.....	17
3. Jednotný vnitřní trh	20
3. 1. Bílá kniha	21
3. 2. Jednotný evropský akt.....	22
4. Volný pohyb zboží	23
4. 1. Celní unie jako základ volného pohybu zboží.....	24
4. 2. Zákaz kvantitativních omezení dovozu a vývozu, a opatření s rovnocenným účinkem	24
4. 3. Zákaz diskriminačního vnitřního zdanění.....	27
5. Volný pohyb služeb	28
6. Volný pohyb kapitálu a plateb	30
6. 1. Volný pohyb kapitálu	30
6. 2. Volný pohyb plateb	32
7. Volný pohyb poznatků	33
8. Volný pohyb osob	34
8. 1. Volný pohyb pracovníků.....	35

8. 2. Právo podnikání	38
8. 2. 1. Právo podnikání fyzických osob	39
8. 2. 2. Právo na podnikání právnických osob.....	39
8. 3. Občanství Unie.....	40
8. 4. Odstranění kontrol na vnitřních hranicích	41
8. 5. Omezení volného pohybu osob.....	42
9. Schengen	43
9. 1. Pojem Schengenu.....	43
9. 2. Schengenský acquis	44
9. 3. Schengenské dohody.....	45
9. 3. 1. Vznik a vývoj Schengenských dohod.....	45
9. 3. 2. První schengenská dohoda	45
9. 3. 3. Druhá Schengenská dohoda (Schengenská prováděcí úmluva)	46
9. 4. Schengenský informační systém (SIS)	49
Závěr	50
Seznam použité literatury	51

Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma „*Svoboda volného pohybu osob a její omezení v Schengenském prostoru*“. Myslím si, že se jedná o aktuální téma, o kterém se často diskutuje ve společnosti.

V úvodu své bakalářské práce jsem se zaměřila na historický vývoj jednotného vnitřního trhu. Jsou popsány zakládající smlouvy a jejich působení na jednotný vnitřní trh Evropské unie a současně i na volný pohyb osob.

V následujících kapitolách bakalářské práce je prostor věnován ostatním svobodám volného pohybu, tedy volnému pohybu zboží, volnému pohybu služeb, volnému pohybu kapitálu a plateb a také poněkud opomíjenému volnému pohybu poznatků.

Nejdůležitější částí bakalářské práce představují kapitoly osmá a devátá. Osmá kapitola se zabývá volným pohybem osob. Volný pohyb je rozdělen do několika skupin: volný pohyb pracovníků, právo podnikání, občanství unie, odstranění kontrol na vnitřních hranicích a omezení volného pohybu osob. Devátá kapitola je věnována této problematice: Schengenský prostor, Schengenské dohody, Schengenské *acquis* a Schengenský informační systém.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je řešení následujícího problému: Na jedné straně stojí svoboda volného pohybu osob, respektive její omezení v rámci (z pohledu evropského práva) přípustné legislativy konkrétních členských států, na druhé straně neomezený pohyb, který je v Evropské unii umožněn na základě tak zvaných Schengenských dohod.

S využitím rozsudků Evropského soudního dvora, chci zjistit, jak velké jsou možnosti členských zemí při dovoleném omezení svobody volného pohybu osob v schengenském prostoru, který umožňuje v Evropské unii skoro neomezený pohyb.

Primárním zdrojem mé bakalářské práce je judikatura Evropského soudního dvora, jež je z velké části přístupná na internetovém portálu Evropského soudního dvora, tedy na curia.europa.eu.

Vedle toho je k dispozici řada publikací, odborných článků a studií, které se věnují problematice Evropské unie jako celku, které se zaměřují na dějiny Evropské unie (či přesněji na postupný vznik tohoto společenství a na konkrétní politicko-ekonomické dohody) a které se mimo jiné zabývají i dílčími problémy Evropské unie, její legislativy a justice.

2. Historický vývoj jednotného vnitřního trhu

2. 1. Integrační snahy v Evropě po II. světové válce

Evropa po druhé světové válce stála na křižovatce. Děsivé memento zkázy nutilo k přehodnocení pohledu na tradiční struktury organizace politického života. Evropské státy v první polovině 20. století dvakrát kriticky selhaly ve své stěžejní funkci - ochrany životů a bezpečnosti svých obyvatel. Myšlenka evropské jednoty jako nástroje umožňujícího mírové soužití národů obývajících starý kontinent, která se po staletí vracela v pracích politických myslitelů a občas i v úsilí politických činitelů, měla v této situaci výjimečnou příležitost k uplatnění. Již během druhé světové války vznikaly iniciativy navrhuující konkrétní formy organizace, jejímž úkolem by bylo udržovat mírové vztahy mezi evropskými národy a regulací jejich ekonomik zajistit obyvatelům kontinentu důstojné životní podmínky. Hospodářská krize třicátých let, která přinesla zbídačení širokým vrstvám obyvatel, byla totiž chápána jako jeden z hlavních faktorů, narušujících společenskou strukturu a otevírajících cestu pro podporu extremistických nacionalistických hnutí v řadě států Evropy. Návrhy na celoevropskou organizaci, které se v poválečném období objevovaly, proto reflektovaly potřebu zásadní změny jak v politické, tak ekonomické sféře. Konflikt mezi evropskými národy nemohl být odstraněn, dokud nebyly vyřešeny nejpálčivější problémy hospodářských vztahů, tj. odstraněna ochranná obchodní politika a zajištěn rovný přístup k surovinám, a trhům.¹

Politicko-bezpečnostním předpokladem počátků evropské integrace je především snaha o postupné vytváření evropské politické velmoci. Dalším předpokladem je potom obezřetnost k poraženému Německu s ohledem na vývoj po první světové válce a také reakce na rozdělení Evropy.²

Ekonomickým předpokladem je pak snaha o kvalitativní zvýšení efektivity evropských ekonomik, nejen pro účely poválečné obnovy, ale také dalšího vývoje. Druhým předpokladem je snaha o vytvoření velkého hospodářského celku, který by se stal světovou hospodářskou velmocí. Vytvoření pevného politického a hospodářského celku a zajištění

¹ PLECHANOVÁ, B. *Historie integrace EU* [online] 2005. [cit. 15. 3. 2011] Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8884/sekce/1945-1949/>

² TÝČ, V., *Úvod do mezinárodního a evropského práva*. 2. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2010, 53 s. ISBN 978-80-210-5163-8.

bezpečnosti v Evropě se stalo jasným cílem. Politická integrace Evropy nebyla reálná a nezdařila se, naproti tomu ekonomická integrace možná byla a její základy byly položeny již na přelomu čtyřicátých a padesátých let minulého století.³

2. 2. Pařížská smlouva

Prvním krokem k vytvoření pozdějšího Evropského společenství (ES) se stala deklarace z 9. května 1950,⁴ ve které tehdejší francouzský ministr zahraničí Robert Schuman společně s ekonomem Jeanem Monnetem představili plány na spojení evropského uhelného a ocelářského průmyslu. Schumanova deklarace se měla současně stát historickou iniciativou pro „organizovanou a živoucí Evropu“, jež je pro „civilizaci nepostradatelná“ a bez níž „nelze zajistit světový mír.“

Schumanův plán se stal skutečností, když byla mezi šesti státy (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Spolková republika Německo) uzavřena zakládací Smlouva Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Stalo se tak 18. dubna 1951 v Paříži. Zakládající státy převedly část svých svrchovaných práv v rámci ESUO na společenství.

Pařížská smlouva vstoupila v platnost 23. července 1952. Evropské společenství uhlí a oceli skončilo svou činnost k 1. červenci 2002. Pařížská smlouva neměla ještě žádný význam pro volný pohyb osob.⁵

2. 3. Římské smlouvy

Dalším pilířem budoucího ES se staly Římské smlouvy. Tyto smlouvy byly podepsány 25. března 1957 ve „městě nad Tiberou“ a vedly ke vzniku dvou společenství – Evropského společenství pro atomovou energii (EUROATOM) a Evropského hospodářského společenství (EHS).

³ TÝČ, V., *Úvod do mezinárodního a evropského práva*. 2. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2010, 53 s. ISBN 978-80-210-5163-8.

⁴ Od roku 1986 je tento den nazýván „Dnem Evropy“ a ve členských státech Evropské Unie se konají různé oslavy.

⁵ *ABC práva Evropských společenství*. 1. české vyd. Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu, Praha. 2001. 8 s. ISBN 80-238-7448-9.

Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii zajistila společný trh s nukleárními materiály, výzkum a mírové využití jaderné energie, dále pak stanovila společnou strategii investic, kontrolu materiálu a jeho pohyb a také rozvoj infrastruktury. Předpokládalo se, že rozhodujícím prvkem bude právě Euratom, protože se jaderná energetika pokládala za klíčovou oblast hospodářského rozvoje, ale v šedesátých letech dochází ke snižování významu společenství. Velký podíl na tom měl i rozpor Francie s Komisí Euratomu. Nakonec štěpná materiály zůstaly pod kontrolou státu. Mnohem větší úspěch zaznamenalo společenství na poli bezpečnosti práce technických norem, umožnilo vznik výzkumných center. V roce 1967, když se sloučily tři společenství (Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské společenství pro atomovou energii, Evropské hospodářské společenství) byl definitivně zastíněn rozvojem společného trhu podle Smlouvy EHS. Hlavní význam smlouvy se tedy nenaplnil a hlavní roli pro sjednocení Evropy se stává Evropské společenství.⁶

Při vzniku Evropského hospodářského společenství zaujaly jeho členské země negativní postoj k protekcionismu, který vyostřil světovou krizi a vedl k další světové válce. Pouze sjednocený evropský trh by umožnil např. rozsáhlejší inovace a rychlejší ekonomický růst, větší rozsah výroby, specializace a silnější konkurenci, ale zároveň by vedl také k vytvoření nových vztahů mezi občany členských států. Ve smlouvě o založení EHS byl zabudován cíl vytvořit celní unii, a to „odstraněním celních poplatků a kvantitativních omezení při dovozu a vývozu zboží mezi členskými státy, jakož i všech ostatních opatření se stejným účinkem“ a také zavedením „společného celního sazebníku a společné obchodní politiky vůči třetím zemím.“ Další cíle Smlouvy o EHS vypovídají o tom, že členské státy chtěly usilovat o celní unii, ale zároveň projektovaly „společný trh“ zrušením překážek volného pohybu osob, kapitálu, služeb a nenarušením soutěže na společném trhu. Značných úspěchů dosáhlo EHS zejména v odstraňování celních překážek pro volný pohyb zboží uvnitř Společenství a uplatňování společné politiky vůči třetím zemím, zajišťováním volného pohybu pracovníků, vznik společné zemědělské politiky, ustanovení pravidel v hospodářské soutěži, rozvoj politiky (rozvoj a výkon bude provádět Rada ministrů a komise svými právně závaznými akty a rozhodnutími), atd.⁷

⁶ DUŠEK, J., *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p.s. 2007. 33 s. ISBN 987-86708-32-4.

Pokud zboží mělo původ ve společném trhu Evropského hospodářství, tak se mohlo na celém území prodávat bel celního řízení a poplatků. Zboží, které však bylo na společný trh dovezeno, bylo ve všech členských státech procleno stejným způsobem a sazbou. Bezcelní obchod uvnitř společenství a jednotné clo mimo společenství se stalo základním znakem společného trhu EHS. Na další posun v integraci trhů si však muselo EHS počkat ještě sedmnáct let. Průlom přineslo až překonání hospodářských obtíží v osmdesátých letech, a to společně se změnami v čele západoevropských mocností i orgánů EHS.⁸

Na rozdíl od Pařížské smlouvy upravovaly Římské smlouvy také volný pohyb osob, respektive volný pohyb pracovníků, což prakticky znamenalo, že:

1. byla zrušena veškerá diskriminace mezi příslušníky členských států, založená na jejich státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměna za vykonanou práci a jiné podmínky týkající se práce a zaměstnávání

2. veškeré výjimky z této zásady musí být odůvodněny požadavky na veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost a péči o zdraví lidu.⁹

2. 4. Maastrichtská smlouva

Na zasedání Evropské rady v Maastrichtu 10. prosince 1991 se podařilo ustavit Evropskou unii, a to za cenu vytvoření složité konstrukce zavádějící nejednoznačný vztah mezi Evropskou unií a Evropskými společenstvími s odlišně vymezenými kompetencemi, odlišnou rolí institucí a různými rozhodovacími procedurami. Evropská unie byla založena na Evropských společenstvích (EHS bylo přejmenováno na Evropské společenství). Smlouva o Evropské unii byla podepsána v roce 1992 ve městě Maastricht, ale aby byla platná, tak musela projít ratifikačním procesem ve všech členských státech. Ratifikační proces se však protáhl, když byla smlouva těsnou většinou odmítnuta. Ve druhém

⁷ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 8 s. ISBN 80-245-0056-6.

⁸ JANATKA, F. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. 1. vyd. ASPI Publishing, s. r. o, Praha, 2004. 20 – 21 s. ISBN 80-7357-006-8.

⁹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 64 s. ISBN 80-7201-330-0.

referendu, které se konalo v květnu 1993, přineslo pozitivní výsledek. Maaschtrichtská smlouva vstoupila v platnost v listopadu 1993.¹⁰

Podle Maastrichtské smlouvy bylo jedním z cílů Evropské unie rozvíjet úzkou spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí. Již v preambuli potvrdily členské země cíl usnadnit volný pohyb osob při zajišťování bezpečnosti a ochrany svých národů začleněním ustanovení o justici a vnitřních záležitostech do této smlouvy. Spolupráce měla probíhat formou koordinace jednotlivých nástrojů v rámci Rady Evropské unie (vypracování společného postoje, přijetí společného postupu, vypracování příslušné úmluvy).¹¹

2. 5. Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva byla podepsána za nizozemského předsednictví 2. října 1997 na zasedání Evropské Rady. O změně smluvního rámce EU může rozhodnout jen mezivládní konference členských států, a to jednomyslně. Stejně jako u Maastrichtské smlouvy byla po podpisu nutná ratifikace všech členských států. To však nebylo dramatické jak v případě Maastrichtu, a tak mohla Amsterodamská smlouva vstoupit v platnost 1. května 1999.¹²

Amsterodamská smlouva mírně prohloubila II. a III. pilíře EU (spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany, a otázky justice a vnitřních věcí), najdeme i mnoho nových prvků, které se týkají vnitřního trhu. Tyto prvky jsou obsaženy v nových člancích. Amsterodamská smlouva jako smluvní dokument příliš mnoho nedodala přímo k otázkám volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Důležitý dodatek, který se váže k volnému pohybu osob, nalezneme v hlavě IV. pod názvem „Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob,“ kde se zavazují orgány Společenství k přijetí zásadních rozhodnutí, které mají z Unie vytvořit „prostor svobody, bezpečnosti a práva.“ Za tím účelem má Rada učinit řadu závažných rozhodnutí, a to do pěti let potom, co smlouva

¹⁰ PLECHANOVÁ, B., *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření*. 1. vyd. Karolinum, 2004. 105 s. ISBN 80-246-0800-6.

¹¹ DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 39 s. ISBN 80-245-0877-X.

¹² DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 53 s. ISBN 80-245-0877-X.

vstoupí v roce 1999 v platnost. Tyto rozhodnutí by se měly týkat kontrol na vnějších hranicích, azylu a přistěhovalectví a také spolupráce v policejní a justiční oblasti. Během pěti let po vstupu smlouvy v platnost by mělo být přijato opatření zajišťující, aby občané Unie či jiní státní příslušníci třetích zemí, nebyli kontrolováni na vnitřních hranicích. Dále by měly být přijaty postupy přidělování víz, azylu, kdy by měly být přijaty minimální standardy pro přijímání uchazečů o azyl. Ve stejné době by se měly členské státy dohodnout o opatřeních přistěhovalecké politiky, dále by měly stanovit podmínky vstupu a povolení k pobytu a současně s tím přijmout opatření proti nelegálnímu přistěhovalectví a pobytu.¹³

Zásady byly zakotveny v Schengenských dohodách převedeny ze třetího pilíře do prvního pilíře. Tím se staly součástí práva Společenství.

2. 6. Smlouva z Nice

Na závěr jednání Evropské Rady v Nice v prosinci roku 2002 byla vyhlášena Charta základních práv Evropské unie a schválená dohoda o Smlouvě z Nice. Smlouva z Nice je primárním právem komunitárního práva, dokumentem pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských Společenství a obsahuje některé související články. Je výsledkem předcházející mezivládní konference a také výrazem snahy dokončit proces započatý Amsterodamskou smlouvou. Smlouva zachovává strukturu Amsterodamské smlouvy, změny se týkají především procesu rozšiřování Evropské unie o státy střední a východně Evropy. Smlouva z Nice doplňuje Amsterodamskou smlouvu například o oblast zahraniční a bezpečnostní politiky, ale i o oblast policejní a soudní spolupráce v trestněprávních věcech. V článku 40 smlouvy o SEU je doplněn institut tzv. posílené spolupráce, který je již zmíněn v Amsterodamské smlouvě, ale Smlouvou z Nice je rozveden a specifikován. Účelem spolupráce je umožnit, aby se v prostoru svobody, bezpečnosti a práva rozvíjela Unie rychleji. Smlouva také uvádí podmínky, za nichž může probíhat spolupráce:¹⁴

- a) musí respektovat cíle Unie
- b) zachovávat její ustanovení

¹³ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 157 s. ISBN 80-7201-330-0.

¹⁴ DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 71 – 72 s. ISBN 80-245-0877-X.

- c) nesmí narušit výlučné pravomoci společenství ani vnitřní trh
- d) musí sdružovat aspoň 8 členských států
- e) musí být otevřená dalším, kteří by se chtěli v budoucnu připojit
- f) posílenou spoluprací lze použít až jako poslední prostředek, a to tehdy pokud nebudou moci být použita ostatní ustanovení smluv

2. 7. Lisabonská smlouva

Dne 13. prosince 2007 byla Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství slavnostně podepsána v portugalském hlavním městě Lisabon, a to v klášteře sv. Jeronýma. Za Českou republiku ji podepsali ministerský předseda Mirek Topolánek a ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg. Lisabonská smlouva nenahrazuje, ale pouze novelizuje Smlouvu o EU a Smlouvu o založení Evropského společenství. Zařadí se tak k dalším podobným dokumentům, jako jsou například Amsterodamská smlouva nebo Smlouva z Nice.¹⁵

Hlavní změny obsažené v Lisabonské smlouvě se týkají institucí Evropské unie, nikoliv ekonomické integrace. Hlavní změnou je například změna jejich funkcí (rozšířila se pravomoc Evropského parlamentu), nový způsob hlasování v Radě (dvojitá většina, nahrazení práva veta zhruba v 50 oblastech), a také vtažení národních parlamentů do jednání o nových legislativních návrzích. I když kapitoly a články týkající se evropské ekonomické integrace zabírají velkou část textu, jsou změny v nich obsažené minimální. To se týká i článků týkajících se vnitřního trhu a doprovodných politik, v nichž se vesměs přebírá znění z předchozích smluv. Lisabonská smlouva také zpřesňuje rozdělení pravomocí mezi Unii a členské státy.

Pravomoci rozděljuje Lisabonská smlouva do tří úrovní:

- a) na pravomoci výlučné – to znamená, že v určité části je Unii svěřena výlučná působnost přijímat závazné právní akty, takže členské státy tak mohou činit jen tehdy, jsou-li zmocněny Unii nebo provádějí-li akty přijaté Unii.¹⁶

¹⁵ Euroskop – Lisabonská smlouva (co o ní potřebujete vědět) [online], 2005 [cit. 18. 3. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

¹⁶ Euroskop – Vnitřní trh a lisabonská smlouva [online], 2005 [cit. 16. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8743/sekce/vnitri-trh-a-lisabonska-smlouva/>

b) sdílené,

c) takové, které zahrnují činnosti, jimiž Unie pouze podporuje, koordinuje nebo doplňuje činnosti členských států, aniž by je nahrazovala.

Závaznou inovací Lisabonské smlouvy je specifikovaly rozdělení pravomoci mezi Evropskou unií a členskými státy. Lisabonská smlouva rozděluje tyto pravomoci do tří úrovní:

1) pravomoc sdílná

Tato pravomoc znamená, že Unie a členské státy mají pravomoc přejímat závazné právní akty, a to v přesně vyjmenovaných oblastech. Mezi přesně vyjmenované oblasti patří:

- a) vnitřní trh
- b) sociální politika
- c) hospodářský, sociální a územní soudružnost
- d) životní prostředí
- e) ochrana spotřebitele
- f) oblast výzkumu a technologického rozvoje
- g) zemědělství a rybolov
- h) dopravu transevropské sítě, energetiku
- i) prostor svobody, bezpečnosti a práva
- j) veřejné zdraví
- k) rozvojová spolupráce a humanitární pomoc

2) pravomoc výlučná

Lisabonská smlouva vyjmenovává pět sfér s výlučnou pravomocí Unie:

- a) celní unie
- b) stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu
- c) měnová politika pro členské země, jejichž měnou je euro
- d) společná obchodní politiky
- e) zachování biologických mořských druhů v rámci společné rybářské politiky

Kromě posledního případu se ostatní čtyři týkají vnitřního trhu. Celní unie a společná obchodní politika má společné to, že obsahuje společný celní sazebník

a sjednocuje podmínky pro vstup subjektů z třetích zemí na vnitřní trh Evropské unie. Co se týče společných pravidel hospodářské soutěže a pravidel společné měnové politiky, tak bez těchto dvou sfér nemůže vnitřní trh vůbec fungovat.¹⁷

3) a takové pravomoci, které zahrnují činnosti, jimiž Unie pouze podporuje, koordinuje nebo doplňuje činnosti členských států, aniž by je nějak nahrazovala

Do této oblasti Lisabonská smlouva zahrnuje:

- a) ochrana a zlepšování lidského zdraví
- b) průmysl
- c) kulturu
- d) cestovní ruch
- e) všeobecná vzdělávání
- f) odborné vzdělávání
- g) mládež a sport
- h) civilní ochranu a správní spolupráci

Jde většinou o takovou činnost, jimiž se program vnitřního trhu zabývá jen okrajově.

Jde-li o články, které se týkají základních svobod vnitřního trhu, tak Lisabonská smlouva přebírá dřívější znění prakticky beze změn. Lisabonská smlouva zavádí používání termíny „vnitřní trh,“ a to místo častěji používaných termínů „společný trh“ nebo „jednotný trh.“ Změny můžeme nalézt třeba v kapitole o sociální politice, kde se zdůrazňuje koordinace, kapitola o životní prostředí, která spojuje ekologii s klimatickými změnami atd.¹⁸

¹⁷ Euroskop – Lisabonská smlouva (co o ní potřebujete vědět) [online], 2005 [cit. 18. 3. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

¹⁸ Euroskop – Vnitřní trh a lisabonská smlouva [online], 2005 [cit. 16. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8743/sekce/vnitri-trh-a-lisabonska-smlouva/>

3. Jednotný vnitřní trh

Již v Římské smlouvě můžeme najít právní úpravu společného trhu. Souběžně s realizací celní unie bylo i vytváření společného trhu. Přesto že celní unie vznikla už v roce 1968, více než rok před stanoveným termínem, společný trh nebyl ke stanovenému datu dokončen. Celní unie je oblast dvou nebo více států, které mezi sebou odbouraly cla, dávky obdobným účinkem a kvantitativním omezením pohybu zboží, a které také stanovily jednotný celní tarif ve vztahu k třetím osobám na základě mezinárodní smlouvy. Pokud nám chybí druhý znak, tak jde o zónu volného obchodu. V rámci obchodu se může volně pohybovat jen zboží, jež má původ v této zemi, zatímco v celní unii se pohybuje zboží dovezené i ze třetích zemí, bylo-li při vstupu do unie procleno. Proto se sedmdesátá léta označují jako období stagnace. Ve Společenství probíhala politická krize, ta souvisela především s hlasováním v Radě ministrů. Je nutné podotknout, že světová ekonomika čelila dvěma ropným šokům. Jednotlivé členské státy své vlastní trhy spíše chránily a neměly zájem integraci prohlubovat. Zlomový byl rok až 1985, to totiž započalo funkční období Evropské komise v čele s předsedou Jacquesem Delorsem. Jeho cílem bylo dobudovat vnitřní trh.

Jednotný vnitřní trh je postavený na čtyřech svobodách:

- a) volný pohyb zboží
- b) volný pohyb služeb
- c) volný pohyb kapitálu a plateb
- d) volný pohyb osob

Tyto svobody jsou navzájem propojeny. Pokud existují bariéry, které přetrvávají v oblasti jedné svobody, mohou ohrozit fungování ostatních svobod. V současné době se začíná hovořit o páté vnitřní svobodě, tj. volném pohybu znalostí.¹⁹

¹⁹ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 7 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

Projekt vnitřního trhu, jež byl obsažen v Bíle knize, a umožněn schválením Jednotného vnitřního aktu, měl vést k uskutečnění společného trhu a prostřednictvím nové strategie měl „překonat dosavadní překážky rozhodnutí.“²⁰

3. 1. Bílá kniha

Bílá kniha vnitřního trhu přijatá Komisí v roce 1985, zahrnovala postup realizace 282 právních aktů, které vymezovaly způsoby překonávání překážek. Překážky, které překážely k vytvoření jednotného vnitřního trhu, byly rozděleny do tří skupin:²¹

1. fyzické – tyto překážky byly nejvíce kritizovány občany Evropského společenství na přechodu hranic mezi členskými státy, a to potvrzovalo, že Společenství bylo rozděleno i po vytvoření celní unie a žádný společný trh neexistoval.

2. technické – technické překážky se týkaly rozdílů národních technických standardů, jejichž udržování zužovalo společný trh a omezovalo hospodářskou soutěž. Technické předpisy se většinou lišily v maličkostech, ale i tak komplikovaly život producentům, exportérům, a také zvyšovaly náklady na úpravu zboží, které muselo odpovídat požadavkům členské země, do níž se zboží vyváželo. Dále byly postiženy veřejné zakázky, protože byly přednostně přidělovány subjektům, takže tím byli poškozováni dodavatelé z jiných členských států, ale také porušena dohodnutá pravidla hospodářské soutěže

3. daňové – i když po roce 1970 byla postupně zaveden daň z přidané hodnoty ve všech členských státech, byly v sazbách této daně velké rozdíly. Protože vstupuje daň z přidané hodnoty do konečné ceny výrobku, způsobovaly rozdíly v sazbách daně rozdílné ceny stejných výrobků na trzích členských států.

Bílá kniha však neobsahovala žádná opatření k sociální politice, konvergenci hospodářské a měnové politiky a harmonizaci přímých daní, které byly spjaty s vnitřním trhem.²²

²⁰ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 9 - 10 s. ISBN 80-245-0056-6.

²¹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 40 – 41 s. ISBN 80-7201-330-0.

²² ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 9 - 10 s. ISBN 80-245-0056-6.

Bílá kniha získala respekt členských zemí k nové Komisi. Pečlivě propracovaná analýza problémů a překážek, které je třeba řešit a odstranit k dosažení stanoveného cíle, ale hlavně propracování postupů vedoucí k cíli se dočkala uznání. Komise dokázala, že rozumí problematice vnitřního trhu, vyzná se v komplikované legislativě a také umí ovlivňovat dění ve Společenství.²³

3. 2. Jednotný evropský akt

Přijetí Bílé knihy nedávalo ještě úplnou záruku při dokončování vnitřního trhu, protože Římská smlouva zavazovala členské země, že hlasování v otázkách vnitřního trhu musí být jednomyslné. Bylo tedy třeba doplnit Římskou smlouvu, a to poprvé od roku 1957. Došlo k tomu přijetím Jednotného evropského aktu, jenž byl podepsán roku 1986, a vstoupil v platnost 1. 7. 1987 po ratifikaci v parlamentech členských států.²⁴

Velký podíl na řešení otázky justice a vnitra měl především Jednotný evropský akt, který zavádí volný pohyb zboží, kapitálu a osob. Byl podepsán 17. února 1986 v hlavním městě Lucemburska a 28 února 1986 v Haagu. V platnost vstoupil dne 1. července 1987. V článku 8a Smlouvy o EHS (čl. 13 JEA) je cílem zrušení hraničních kontrol osob. Zrušení hraničních kontrol, které jsou s volným pohybem spojeny, mají svoje plus a minus. Plusem může být například ušetření nákladů spojených s odstraněním hraničních kontrol uvnitř ES, to může být však i minusem. Volný pohyb osob znamená i volný přesun zločinců přes hranice a volné operace zločineckých organizací. U kapitálu to může být volný přesun špinavých peněz. Aby se tomuto zabránilo, tak sílila transnacionální spolupráce v oblasti udělování víz, identifikačních průkazů, imigrační a azylové politiky, justiční a celní spolupráce, udělování azylu. Byla také třeba spolupráce v boji proti korupci a v boji s mezinárodním organizovaným zločinem. Dalším důvodem byl také pád komunistických režimů ve střední a východní Evropě, proto bylo třeba řešit hrozby masové imigrace, expanze mafiánských skupin a zločineckých organizací.²⁵

²³ DUŠEK, J., *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p.s. 2007. 49 s. ISBN 987-86708-32-4.

²⁴ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 44 - 45 s. ISBN 80-7179-924-6.

²⁵ DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 21 s. ISBN 80-245-0877-X.

4. Volný pohyb zboží

Volný pohyb osob je první ze čtyř základních svobod vnitřního trhu Evropské unie. Tato svoboda by měla umožnit stejné podmínky prodeje výrobků na vnitřním trhu, tak jako by to byly výrobky domácí. Pojem zboží může vymezit tak, že jsou to nějaké výrobky, jejichž hodnota je vyjádřena v penězích a jsou schopny se stát předmětem obchodní transakce. Volnému pohybu zboží podléhá každé zboží, které bylo vyrobeno ve Společenství a ve třetích zemích, který je na území Evropské unie v režimu volného pohybu, a byly u něho splněny celní formality.²⁶

Kvantitativní omezení uvnitř společenství byla zrušena, avšak nikoli bezvýjimečně. členský stát se může legitimně domáhat zákazu nebo omezení dovozu. Některá opatření, která slouží k žádoucí regulaci dovozu, nesmí být považována za omezování obchodu (uplatňování bezpečnostních nebo zdravotních opatření). Povolenými výjimkami důvodu ochrany jsou např.:²⁷

- a) ochrana morálky (pornografie)
 - b) ochrana veřejného pořádku
 - c) ochrana veřejné bezpečnosti (zbraně)
 - d) ochrana života lidí, zvířat a rostlin (výrobky, které obsahují nebezpečné chemické přísady, výrobky, které nepodléhají normám dovážejícího státu – technické, bezpečnostní, zdravotní)
 - e) ochrana národního bohatství, mající kulturní, historickou, uměleckou hodnotu
 - f) ochrana průmyslového vlastnictví (vynálezy)
 - g) ochrana obchodního vlastnictví (ochranné známky, autorská díla)
- Tyto výjimky jsou častou předmětem soudního řízení.

²⁶ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 15 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

²⁷ TÝČ, V., *Evropská unie a její právo pro začátečníky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 1998. 30 s. ISBN 80-210-1980-8.

4. 1. Celní unie jako základ volného pohybu zboží

Celní unie se vztahuje na veškerou výměnu zboží. Jedná se o zboží, které pochází z členských zemí i na zboží pocházející z třetích zemí, který je v členských zemích ve volném oběhu. Celní kodex společenství obsahuje předpisy, podle nichž se stanoví původ zboží „pocházejícího z členských států“. Za výrobky ze třetích zemí, které jsou v Evropské unii ve volném oběhu, můžeme považovat ty, u nichž byly ve členském státu splněny dovozní náležitosti a zaplacená cla a dávky s rovnocenným účinkem, a také ty, u nichž nebyla provedena částečná ani úplná refundace těchto cel a dávek. Zvláštní úprava platí pro ty výrobky, na které se vztahuje Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli nebo Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii, jsou to zemědělské výrobky, vojenské zboží a produkce. Celní unie se odlišuje od zóny volného pohybu tím, že zahrnuje jak všeobecný zákaz cel, a jednak přijetí společného celního sazebníku ve vztahu k třetím zemím. Všeobecný zákaz cel zahrnuje odstranění vývozních a dovozních cel, a také všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými zeměmi. Samotné odstranění cel ještě nevytváří společný trh, proto aby každý výrobek, který byl vyrobený v Evropské unii mohl být nabízen ve všech ostatních členských zemích za stejných podmínek, musí být odstraněny i netarifní překážky obchodu, které omezují svobodu volného pohybu zboží.²⁸

4. 2. Zákaz kvantitativních omezení dovozu a vývozu, a opatření s rovnocenným účinkem

Protože samotné odstranění cel neznamená vytvoření zcela volného pohybu zboží, zavedly ještě zákaz všech kvantitativních omezení a opatření s rovnocenným účinkem jako jsou kvantitativní omezení (to jsou taková opatření, která brání v toku zboží přes hranice v obou směrech). Ve skutečnosti se jedná hlavně o to, aby se omezil skrytý protekcionismus členských států ve prospěch produkce zboží. Při použití práva se zákaz kvantitativních omezení exportu a importu, a opatření s rovnocenným účinkem koncentruje na otázku,

²⁸ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 16 - 17 s. ISBN 80-245-0056-6.

v jakém případě se jedná o opatření s rovnocenným účinkem (kvantitativní dovozní omezení) a kdy mohou být dovolena.²⁹

Pro příklad si můžeme uvést judikát ze dne 28. září 2006 ESD, ve věci C-434/04. Během celní kontroly, která byla provedena 1. srpna 2002, bylo v kamionu pocházejícího z Německa nalezeno 9 492 litrů lihu (etylalkohol s obsahem alkoholu 96,4 a 96,5 procent), v litrových lahvích. Podle způsobu balení a poskytnutého vysvětlení bylo zboží nepochybně určeno ke spotřebě formou zředěného alkoholického nápoje. Podle náložního listu měl však kamion převážet 32 palet sezamového oleje. Jan-Erik Anders Ahokainen a Mati Leppik byli odsouzeni za pašování látek, který obsahuje alkohol. Tento alkohol byl zabaven ve prospěch státu. Jan-Erik Anders Ahokainen a Mati Leppik podali kasační stížnost proti rozhodnutí odvolávacího soudu k nejvyššímu soudu. Tento soud se zabýval hlavně otázkou, zda finský režim povolení týkajícího se lihu je třeba považovat za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením ve smyslu článku 28 ES, a zda jej je možné považovat v souladu s článkem 30 ES považovat za dovolený s ohledem na svůj cíl. Soudní dvůr nakonec rozhodl tak, že článek 28 ES a 30 ES nebrání takovému režimu, jako je režim zakotvený zákonem č. 1143/1994 o alkoholu podle kterého je možné dovážet nedenaturovaný etylalkohol s obsahem alkou vyšším než 80 procent pouze s předchozím dovolením, ledaže se prokáže, že za právních a skutkových okolností situace v dotčeném členském státu lze ochrany veřejného pořádku a zdraví proti škodám způsobeným alkoholem takovými opatřeními méně zasahující obchod uvnitř Společenství.³⁰

Dalším příkladem, který si uvedeme je rozsudek soudního dvora (třetího senátu) ze dne 14. února 2008 ve věci C-244/06. Firma Avides Media prodává audio a video nosiče formou zásilkového obchodu, a to prostřednictvím své internetové stránky a platformy elektronického obchodu. Spor se v původním řízení týká dovozu japonských animovaných filmů zvaných „anime“ nahraných na DVD nebo na videokazetě právě společností Avides

²⁹ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 109 - 110 s. ISBN 80-7179-924-6.

³⁰ *Judikatura Evropského soudního dvora – Ahokainen a Leppik* [online] 2011, [5. 4. 2011]. Dostupný z WWW:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnrec=alldocnrec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefe=&mdatefe=&ydatefe=&nomusuel=&domaine=&mots=dassonville&resmax=100>

Media ze Spojeného království do Německa. Tyto filmy byly ještě před dovozem podrobeny kontrole britskou komisí pro klasifikaci filmu. Tato komise přezkoumala za použití platných ustanovení na ochranu nezletilých ve Spojeném království, pro jaké publikum jsou tyto videozáznamy (DVD a videokazety) určeny. Filmy byly nakonec zařazeny do kategorie „zakázáno pro mládež do patnácti let“. Tyto nosiče s DVD a videokazetami nesou etiketu Britské komise pro klasifikaci filmu uvádějící, že se na ně mohou dívat dospívající ve věku nejméně 15 let nebo starší. Konkurenční firma společnosti Avides Media s názvem Dynamit Medik Vertriebs (dále jen Dynamic Medien) zahájila řízení o předběžném opatření před zemským soudem v Koblenci, který směřoval k tomu, aby byl zakázán společností Avides Media prodej těchto nosičů s videozáznamy. Podle společnosti Dynamic Medien zakazuje zákon na ochranu nezletilých prodej těchto nosičů, které nebyly v Německu podrobeny kontrole podle tohoto zákona a nebyly opatřeny údajem o věku, od kterého je povoleno se na ně dívat, vyplývajícím z rozhodnutí o klasifikaci vydaného vyšším regionálním orgánem nebo vnitrostátní dobrovolnou samoregulační institucí. Uvedený soud rozhodl 8. června 2004, že zásilkový prodej nosičů s videozáznamy opatřený pouze údajem britské komise pro klasifikaci filmu je v rozporu s ustanovenými zákony na ochranu nezletilých a také představuje protisoutěžní chování. V prosinci vrchní zemský soud rozhodujícím o předběžném opatření toto rozhodnutí potvrdil. Jelikož zemskému soudu v Koblenci byl předložen spor ve věci samé, rozhodl se Evropskému soudnímu dvoru položit otázku, a to, zda brání zásada volného pohybu zboží ve smyslu článku 28 ES německému právnímu předpisu, který zakazuje zásilkový prodej nosičů s DVD a videokazetami, které nemají žádné označení o tom, že by byly podrobeny německé kontrole týkající se ochrany nezletilých. Evropský soudní dvůr nakonec rozhodl, že článek 28 ES nebrání vnitrostátní právní úpravě, jako ve věci v původním řízení, jenž zakazuje zásilkový prodej a převod nosičů s videozáznamy, které nebyly podrobeny kontrol ani klasifikaci pro účely ochrany nezletilých ze strany vyššího regionálního orgánu nebo vnitrostátní dobrovolné samoregulační instituce a které nebyly opatřeny tímto orgánem nebo institucí údajem o věku, od něhož je povoleno se na ně dívat, ledažby se ukázalo, že postup kontroly, klasifikace a označování nosičů s videozáznamy stanovený právě touto právní úpravou není snadno dostupný nebo není jej možno dokončit v přiměřených lhůtách anebo z důvodu že zamítavé rozhodnutí nemůže být předmětem soudního přezkumu.³¹

³¹ *Judikatura evropského soudního dvora – Dynamic medien* [online], 2011 [cit. 5. 4. 2011]. Dostupný z WWW:

4. 3. Zákaz diskriminačního vnitřního zdanění

Článek 90 Smlouvy o ES se týká zákazu vybírání obdobných poplatků, jako jsou cla. Mají se na mysli především daňové poplatky. Diskriminace může vyplývat z různých daňových sazeb, různých daňových základů, různých způsobů vybírání daní či z daňového osvobození domácích producentů. Protože Smlouva o ES, pokud jde o daňové právo, přiznává členským státům zásadně zákonodárnou příslušnost, je vybírání daňových poplatků nepřístupné pouze tehdy, když mají diskriminační charakter a působí protekcionisticky. Pro obchod mají bezprostřední důsledek nepřímé daně, zejména daň z obratu a spotřební daň, jakož i daním podobné poplatky. Tyto daně zvyšují náklady zboží, a tím ztěžují jeho pohyb mezi členskými státy. Z toho důvodu obsahuje Smlouva o ES ustanovení, které zakazuje zatěžovat zboží z jiných členských států přímo nebo nepřímo vyššími domácími daňovými poplatky, než musí nést domácí výrobek, který má stejné vlastnosti a z hlediska spotřebitelů uspokojuje stejné potřeby. Dovážené zboží se tím dostává do stejné daňové situace jako domácí výrobky. Evropský soudní dvůr rozšířil tyto zákazy i na diskriminační poplatky na domácí zboží při vývozu.³²

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurftp=jurftp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefe=&mdatefe=&ydatefe=&nomusuel=&domaine=&mots=dassonville&resmax=100>

³² ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 17 s. ISBN 80-245-0056-6.

5. Volný pohyb služeb

Volný pohyb služeb je další základní svobodou vnitřního trhu EU. Tato svoboda je upravena v článku 49 – 55 SES. Volný pohyb služeb nám dává možnost bez překážek poskytovat služby z jednoho členského státu do jiného členského státu bez nutnosti zřizovat stálou provozovnu na cizím území. Do služeb můžeme zahrnovat činnosti živnostenské, obchodní, řemeslné, ale také činnost svobodných podnikání jako jsou například advokáti. V článku 49 a 50 SES a judikatury SES se můžeme dovést k postupu při zjišťování, zda jde o poskytování služeb ve smyslu těchto předpisů:³³

a) nesmí jít o činnosti, která spadá pod volný pohyb zboží, osob nebo kapitálu (například nákup zařízení pro telefony – nejedná se o služby, ale o nákup, který spadá pod volný pohyb zboží)

b) musí se jednat o činnost, která vede k výdělku nebo za úplatu (například provozování kasina), hospodářskou činností nejsou např. dobročinné činnosti

c) aby se jednalo o volný pohyb služeb, tak se musí překročit hranice tak, že je překročí poskytovatel nebo příjemce, ale nebo také je překročí jen výkon služby (při používání elektronického bankovníctví)

O významu služeb v současné ekonomice nelze diskutovat. Velmi obtížné je však mnohdy služby regulovat, týká se to i tak citlivých oblastí jako zdravotní služby, loterie či školství a sázkové hry.³⁴

Jako příklad můžeme uvést judikát z Evropského soudního dvora. Účastníkem řízení je Sager, rozsudek je z 25. července roku 1991 a věc je uvedena pod číslem C-76/90. V tomto případě se jedná o anglickou firmu Dennemeyer and CO Ltd., která přejímala dohled nad patentní lhůtou v Anglii po řadu let. Tuto činnost chtěla vykonávat také v Německu, tam je však nutné, aby osoby, které toto vykonávají, měli podle zákona povolení o právním poradenství. To však není v Anglii nutné. Anglická firma Dennemeyer and CO Ltd. se pokládala za poškozenou, tak se obrátila s požadavkem na Evropský soudní

³³ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 141- 142 s. ISBN 80-7179-924-6.

³⁴ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 26 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

dvůr. Ten pokládal německý požadavek povolení o právním poradenství za zakázané „ostatní omezení“ volnosti při poskytování služeb.³⁵

³⁵ HAKENBERG, W., Základy evropského práva. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 143 s. ISBN 80-7179-924-6.

6. Volný pohyb kapitálu a plateb

Pohyb zboží, osob vyžaduje úpravu finančních prostředků a plateb. Volný pohyb kapitálu existuje až od roku 1994, protože byla náročná oblast se zajištěním volnosti bez omezení a bez diskriminace.³⁶

Volný pohyb plateb a kapitálu patří k velmi citlivým oblastem vnitrostátní hospodářské politiky a vzhledem k tomu není překvapující, že si členské země nechaly poměrně dlouhý čas, než postupně souhlasily s liberalizační úpravou. O tomto svědčí také stará ustanovení uvedená v článku 67 – 73a a čl. 106 a následující Smlouvy o EHS.³⁷

6. 1. Volný pohyb kapitálu

Už v roce 1968 byly vytvořeny podmínky pro volný pohyb zboží a osob. Pro liberalizaci pohybu kapitálu bylo zapotřebí projektu vnitřního trhu EU, stejně tak to bylo i v případě zajištění volného pohybu služeb. Liberalizace se stahovala pouze na členské státy a ne na třetí země. Úplné odstranění překážek ve volném pohybu kapitálu bylo uskutečněno až 1. července 1990 na základě přijaté směrnice. Maastrichtská smlouva již nahradila nezávazná podmíněná nařízení liberalizace Smlouvy o založení ES příkazy k liberalizaci. Ve Smlouvě o Evropské Unii je zakotven článek 56, odst. 1., na jehož základě jsou zakázána všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a také i mezi členskými státy a třetími zeměmi. Mezi čtyřmi základními svobodami má volný pohyb kapitálu klíčové slovo. Mohli bychom říct, že bez volného kapitálu by se mohly ostatní svobody uskutečnit jen v omezené míře. Obvykle rozdělujeme omezení kapitálového trhu na devizově právní a administrativní opatření. Devizově právní opatření se mohou týkat buď přímých investic do podnikání, nebo do nemovitého majetku. Administrativní omezení mohou souviset s požadavkem burzovního nebo transparentního přinucení, s připouštěním cenných papírů na kapitálové trhy a také se zákazem a poskytováním finančních služeb. Na základě určitých opatření realizované Radou existují výjimky, které ukládají omezení

³⁶ TÝČ, V., *Evropská unie a její právo pro začátečníky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 1998. 33 s. ISBN 80-210-1980-8.

³⁷ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 151 s. ISBN 80-7179-924-6.

uplatňované vůči třetím zemím ze strany členských států EU. Díky zavedení Eura jako společně měny tak zmizela rizika znehodnocování investic a směnného kurzu.³⁸

Pro příklad si uvedeme rozsudek Evropského soudního dvora, který rozhodoval ve věci C 450/09, ze dne 31. března 2011, účastníkem řízení je Schröder. Pan Ulrich Schröder je německým příslušníkem s bydlištěm v Belgii, kde vykonává zaměstnaneckou činnost. V roce 1992 pan Ulrich nabyt v notářském zápisu od rodičů nemovitost, která se nachází v Německu a která byla nabyta zatěžujícím právem rodičů. Druhého prosince roku 2002 došlo dalším notářským zápisem k převodu nemovitosti z matky na Ulricha a jeho bratra Finanzmant Hamelna. Požívací práva k nemovitostem, která do tohoto okamžiku existovala, byla vyměněna za rentu. Od 1. prosince 2002 měl Ulrich a jeho bratr platit stejnou rentu ve výši 1000 eur měsíčně. V roce 2002 získal pan Schröder v Německu příjem ve výši 2 785 eur z titulu pronájmu nemovitost, kterou nabyt v roce 1992, a příjem ve výši 749,50 eur z titulu spoluvlastnictví existujícího mezi ním a jeho bratrem. Finanzamt vycházel z daňového výměru jeho bratra za rok 2002 z těchto dvou částek a odmítl přihlédnout k rentě 1000 eur, kterou bratr vyplatil v prosinci 2002. Ulrich Schröder podal proti odmítavému rozhodnutí žalobu k soudu. Soud uvedl, že možnost, kterou má osoba, jako je bratr Ulrich, jež má bydliště v Německu, a z tohoto důvodu má v tomto státě neomezenou povinnost k dani z příjmů, odpočíst od zdanitelné částky takovou rentu jakožto kategorii zvláštních výdajů potvrzena. Posledně uvedený soud se totiž o nemovitostech převáděných na základě předjímaného dědění domnívá, že dohodnutá protiplnění jakou jsou renty, nejsou plněním za úplatu nebo za částečnou úplatu, a zcela vylučuje tato protiplnění z oblasti dosahování příjmů. Evropský soudní dvůr rozhodl, že článek 63 SFEU musí být vykládán tak, že brání právní úpravě členského státu, která ač umožňuje daňovému poplatníkovi odpočíst renty, které vyplácí jednomu z rodičů, který na něho převedl nemovitost nacházející se na území tohoto státu, od příjmů z pronájmů pocházejících z těchto nemovitostí, nepřiznává nárok na takový odpočet daňovému poplatníkovi v případě, že závazek vyplácet tyto renty vyplývá z převodu těchto uvedených nemovitostí.³⁹

³⁸ KURŽEJA, J., *Cizinecká policie a evropské právo*. 1. vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. 45 s. ISBN 978-80-7251-272-0.

³⁹ *Judikatura evropského soudního dvora – Schröder* [online]. 2011, [cit. 5. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&jurcdj=jurcdj&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALLTYP&numaff=&ddatefs=25&mdatefs=3&ydatefs=2011&ddatefe=1&mdatefe=4&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>

6. 2. Volný pohyb plateb

V článku 56 Smlouvy o Evropské Unii je také upraven volný pohyb plateb. Mezi čtyřmi základními svobodami má volný pohyb kapitálu klíčové slovo. O platby jde v případě plnění závazku, pohyb plateb se stává tedy korelátem pohybu zboží a služeb. Transfery deviz, které jsou proti plněním v rámci příslušné transakce, jsou považovány za platby. Také plnění pojistné smlouvy v případě vzniku škody je rovněž platbou. Nemůžeme ovšem zahrnout plnění z pojistné smlouvy týkající se životního pojištění. Již vytvořením společného trhu nastalo uvolnění plateb, a to proto, že se to vyžádal volný pohyb zboží a služeb. I když existují jisté výjimky, je omezení plateb takřka nepřipustné jak mezi členskými státy tak navenek.⁴⁰

Pohyb plateb se týká transferu hodnoty s využitím předpisů o volném pohybu zboží, osob, služeb. Např. když Německá společnost poukáže honorář španělskému právnímu zástupci, který ji radil při zakládání dceřiné společnosti ve Španělsku. Volný pohyb plateb je nezbytným doplněním ustanovení o ostatních základních svobodách⁴¹.

Jako příklad si můžeme uvést judikaturu Evropského soudního dvora. Rozsudek byl vydaný 31. ledna 1984, 286/82 a 26/83 SbSD. Dva italské státní příslušníci (Luise a Carbone) vyvezli cizí devize ve velkém množství, což je podle italských devizových předpisů dovoleno jen do částky 500 000 liber. Paní Luisová uvedla, že těmito penězi měla hlavně zaplatit lékaře v Německu. Pan Carbone si měl penězi uhradit tříměsíční pobyt také v Německu. Italské úřady však odmítly vydat povolení. Evropský soudní dvůr byl však názoru, že transfer peněz spadá pod volný pohyb plateb podle článku 73b smlouvy o EHS (nyní je to článek 56. odst. 2 SES) a tak musí být povolen.⁴²

⁴⁰ TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Linde Praha a. s., Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka v Praze, 2004. 205 s. ISBN 80-7201-478-1.

⁴¹ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 151 s. ISBN 80-7179-924-6.

⁴² HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 151 s. ISBN 80-7179-924-6.

7. Volný pohyb poznatků

V březnu 2008 navrhla na svém zasedání Evropská Rada, aby se ke svobodám volného pohybu zboží, osob, kapitálu, služeb přidal ještě volný pohyb poznatků. Jedním z důvodů bylo, že Evropa zaostávala za USA v oblastech úrovně vzdělávání společnosti, výsledků vědeckého výzkumu, rychlosti zavádění nových poznatků do praxe a inovace.

Aktivity chránící volný pohyb poznatků jsou následující:⁴³

1. ochrana průmyslu a duševního vlastnictví
2. zajištění volného přístupu ke znalostem a inovacím
3. zajistit propojení poznatků do praxe, například propojením univerzit s potřebami podnikové sféry
4. vybudovat špičková pracoviště srovnatelná s předními světovými vědeckými centry
5. dostat do Evropy špičkové znalce z třetích zemí
6. posílit mobilitu vědeckých pracovníků, studentů, vědců, akademiků přes hranice členských států, což má překonat roztržitost vědeckého úsilí Evropské unie a zvýšit jeho výsledky.

⁴³ *Euroskop – pátá svoboda vnitřního trhu: volný pohyb poznatků* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8738/sekce/pata-svoboda---volny-pohyb-poznatku/>

8. Volný pohyb osob

Princip volného pohybu osob je stanoven v článku 3 Smlouvy ES jako jeden ze základních předpokladů fungování společného trhu. Volný pohyb osob tvoří jeden ze základních pilířů, bez něhož by bylo fungování vnitřního trhu nemožné. Tato svoboda obsahuje jak volný pohyb fyzických osob, tak svobodu usazování fyzických a právnických osob. Volným pohybem osob se nerozumí jen možnost prostého přemísťování osob v rámci Společenství na základě občanství Evropské Unie, ale především možnost změny místa jejich pobytu za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání v jiném členském státu Evropské Unie.⁴⁴

Od dob Římských smluv zaznamenala svoboda volného pohybu osob určitý vývoj.

Dříve se tato svoboda stahovala pouze na dvě skupiny ekonomicky činných osob:

1. na zaměstnance, osoby v pracovním poměru
2. osoby samostatně výdělečně činné (podnikatele, živnostníky atd.)

Zrušení kontrol na vnitřních hranicích zemí Evropské unie z hlediska vnitřního trhu má hlavně ekonomický význam ve smyslu snížení nákladů proudících z kontrol pohybu osob a zboží. Odstranění kontrol pohybu osob má také veliký společenský význam – právo volného pohybu. Aby mohly být odstraněny překážky volného pohybu (vybírání stanovených poplatků, kontrola dovozu a vývozu z důvodu bezpečnostních, ochrana zdraví, značek atd.), musely by být oprávněné požadavky řešeny jiným způsobem. Část požadavků byla řešena odstraněním technických překážek a překážek v daňové oblasti. Základním dokumentem se stala Schengenská dohoda podepsána v červnu 1985 pěti členskými státy Společenství.⁴⁵

V rámci společného trhu, tedy přibližně do počátku 90. let, se svoboda volného pohybu osob vztahovala jen na osoby ekonomicky činné, tedy pracovníky, podnikatele, živnostníky apod. včetně jejich rodinných příslušníků. Teprve v roce 1990 byly na základně Jednotného evropského aktu přijaty ty tři směrnice o rozšíření volného pohybu na další

⁴⁴KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 19 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

⁴⁵ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 41 - 42 s. ISBN 80-245-0056-6.

kategorie osob. Podmínkou je zdravotní pojištění těchto osob a dostatek finančních prostředků na živobytí.⁴⁶

Rodinný příslušník je vymezen ve směrnici 2004/38/ES takto:⁴⁷

1. manžel nebo manželka;

2. partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základně právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;

3. potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v čísle 2.

4. předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v čísle 2.

Příkladem si můžeme uvést žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Schuitema versus Hoge Raad der Nederlanden ve věci T 506/08 AJ. Tento soud se ptá, zda podléhá s ohledem na článek 18 ES (nyní je to článek 21 SFEU) právu Společenství situace, kdy členská země zdaňuje začátek užívání automobilu na silnicích na svém území, pokud je toto vozidlo registrováno v jiné členské zemi, bylo půjčeno od obyvatele tohoto jiného členského státu a je používáno k soukromým jízdám na území prvně uvedeného členského státu osobou, která tam žije, ale má státní příslušnost jiného členského státu.⁴⁸

8. 1. Volný pohyb pracovníků

⁴⁶ TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 3. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 168 - 169 s. ISBN 80-7201-296-7.

⁴⁷ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 21 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

⁴⁸ Judikatura evropského soudního dvora – Schuitema v. Hoge Raad der Nederlanden [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=&nomusuel=hoge%20raad&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>

Základem volného pohybu osob je volný pohyb pracovníků. Této svobody samozřejmě požívají pouze pracovníci, kteří jsou občané Evropské Unie. Soudní dvůr vymezuje pojem „pracovník“ velmi široce. Mohou jim být osoby, které jsou zaměstnány na zkrácený úvazek či nedosahují minimální mzdy v daném státu, a také studenti, pokud jejich studiu předcházela nesamostatná činnost v příslušném členském státě. Můžeme sem zahrnout i osoby skutečně hledající práci v jiném členském státu Evropské Unie.

Svoboda volného pohybu pracovníků začaly být realizována po roce 1968, kdy bylo přijato nařízení Rady (EHS) č.1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství. Jedná se o základní sekundární úpravu práva volného pohybu. Jsou odstraněny veškeré překážky volného pohybu i pro rodinné příslušníky a děti migrujících pracovníků, kteří se zde mohou vzdělávat, pokud jde o vyučování učňovské a odborné, stejně tak jako příslušníci hostitelské země. Tato ustanovení pak byla korigována Maastrichtskou a následně i Amsterodamskou smlouvou.⁴⁹

Podle č. 39 – 42 SES je zajištěn volný pohyb pracovníků uvnitř ES. Přitom je vyloučena jakákoliv diskriminace mezi pracovníky členských států založená na státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:⁵⁰

- a) ucházet o skutečně nabízená pracovní místa,
- b) pohybovat se zatím účelem volně na území členských států
- c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků
- d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízených vydaných Komisí

Podle čl. 39/4 SES se volný pohyb pracovníků netýká zaměstnání ve státní správě, které je vlastní výkon státní moci, jako je policie, armáda, bezpečnost, diplomatická služba, soudy atd. Tato ustanovení se nevztahuje na zdravotnické, vzdělávací, výzkumné instituce a školství.

Pohyb osob mezi členskými státy vytváří řadu problémů, jde například o:

⁴⁹ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství [online]. 1968, [cit. 20. 3. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/1281/1968_1612.pdf

⁵⁰ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 19 s. ISBN 978-80-248-1903-7.

1. sociální zabezpečení osob pracujících v jiné členské zemi

Pokud nebude poskytnuta záruka migrujícím pracovníkům, že neztratí, která získaly ve své rodné zemi, nebudou ochotni se ucházet o práci v jiném členském státě. Jejich ochrana se opírá o tyto zásady:⁵¹

a) migrující pracovník bude platit sociální pojištění pouze v jedné zemi

b) nepřichází o nabytá práva, která získaly v předchozím období (důchody nabyté v jakémkoliv členském státu se vyplácí tomu, komu patří, i když pobývá v jiném členském státě)

c) ať působí pracovník v jakémkoliv státě se mu sčítají délky období, pro které pojištění trvá. To znamená, že si migrující pracovník nezhoršuje své sociální postavení, protože mezi národními systémy existuje propojení. V případě potřeby bude pracovníkovi vyplacena taková výše dávek, která odpovídá celkovému součtu let v jeho zaměstnaneckém poměru v zemích Společenství.

2. Uznávání odborné kvalifikace, kterou získal v rodné zemi při práci v jiném členském státě

Oproti sociálnímu zabezpečení se stala realizace vzájemně uznávat výsledky odborného vzdělání nabyté v domovské zemi migrujícího pracovníka. Pro výkon určité profese je třeba získat potřebné kvalifikace, kterou nám poskytuje národní vzdělávací systém. Například povolání inženýra, lékaře, zdravotní sestry, inženýra nebo učitele může v jakémkoliv zemi vykonávat jen ten, kdo se může prokázat praxí. Požadavky na získání dané kvalifikace se mohou však v různých zemích lišit, to platí také pro země Společenství. Aby se mohla realizovat jedna ze základních svobod jednotného trhu, a to volný pohyb pracovníků, bylo nutné, aby se členské státy dohodly na tom, že si budou navzájem uznávat výsledky odborného vzdělávání, který migrující pracovník získal v domovské zemi. Jedině tak je zajištěno, že nebudou migrující pracovníci diskriminováni na základě národní příslušnosti. Na základě směrnice obsažené v legislativě Evropského společenství se uznává odborná kvalifikace nabytá v jiném členském státě.⁵²

Jako příklad si uvedeme judikát ze dne 22. prosince 2010, číslo věci C – 118/09. Občan rakouské národnosti byl zapsán do advokátní komory ve Španělsku po uznání jeho

⁵¹ URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 65 s. ISBN 80-7201-330-0.

⁵² URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 65 s. ISBN 80-7201-330-0.

rakouského diplomu a doplňujícím vzdělání kratší než tři roky. Poté co vykonával své povolání 3 týdny ve Španělsku, žádal o to, aby mohl být připuštěn ke zkoušce způsobilosti a aby mohl být zapsán do rejstříku profesní komory advokátů v Rakousku na základě dokladů o dosažené kvalifikaci, opravňujícího k výkonu povolání, vydaného ve Španělsku. Výrok je, že držitel dokladu o dosažené kvalifikace vydaného v hostitelské členské zemi po ukončení více jak tříletého postsekundárního studia, jakož i rovnocenného dokladu o dosažené kvalifikaci vydané v jiné členské zemi Evropské unie po ukončení doplňujícího méně jak tříletého studia, který ho v tomto státě opravňuje k výkonu regulovaného povolání advokáta, které v tomto státě ke dni podání žádosti o připuštění e zkoušce způsobilosti skutečně vykonával, se může v hostitelském členském státě domáhat za účelem přístupu k regulovanému povolání advokáta, pod podmínkou úspěšného složení zkoušky způsobilosti, ustanovení Směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. 12. 1988. Řízení bylo zahájeno Roberem Kollerem.⁵³

8. 2. Právo podnikání

Svobodě pohybu pracovníků odpovídá na straně podnikajících fyzických i právnických osob právo podnikání, jde-li o to, že je dlouhodobě vykonávána výdělečná činnost v jiném členském státě. Svoboda podnikání podle článku 43 – 48 SES k tomu vytváří nezbytný právní rámec. Stejně tak volný pohyb pracovních sil i svoboda podnikání se vztahuje na státní příslušníky členských států.

Začíná-li osob pracovat nebo podnikat ve členském státě Evropské unie, musí žádat o povolení k pobytu, které jí bude automatické poskytnuto. Povolení platí na pět let, ale lze si ho prodloužit. Pokud osoba pracuje více jak tři měsíce, ale méně jak jeden rok, tak obdrží povolení k přechodnému pobytu. Vstup do jiné členské země EU může být odepřen za určitých okolností, jako je: zájem veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví. Pracovní právo platí automaticky pro rodinné příslušníky, kteří mají právo pobytu. Pro usnadnění

⁵³Judikatura evropského soudního dvora – Koller [online]. 2011, [cit. 8. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnrec=alldocnrec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=12&mdatefs=04&ydatefs=1997&ddatefe=20&mdatefe=03&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=400>

zahajování a provozování činností samostatně výdělečných osob se předvídá vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikace, jakož i koordinace zákonů a dalších předpisů členských států týkajících se dané oblasti. Výjimkou jsou povolání lékařská, farmaceutická a lékárnická, kde postupné odstraňování omezení pohybu bude záviset na koordinaci podmínek pro výkon těchto povolání v různých členských státech.⁵⁴

8. 2. 1. Právo podnikání fyzických osob

Článek 43 SES kromě volného pohybu zahrnuje také právo na pobyt, jak vyplývá z následující směrnice 73/148 EHS Rady z 21. 5. 1973 (ÚV L 172, s. 14) k odstranění cestovních a pobytových omezení pro státní příslušníky členských států uvnitř Společenství v oblasti svobody podnikání a poskytování služeb.⁵⁵

Právo na podnikání zahrnuje absolutní zákaz otevřeného nebo skrytého nerovného zacházení s cizinci ze zemí Evropského společenství. Dovoleno není také, aby vykonávání samostatné činnosti nebo zahájení bylo speciálně pro cizince vázáno na zvláštní podmínky. Cílem článku 43 SES je rovněž odstranit jiná omezení přesahující pouhý zákaz diskriminace. Jako v případě práva na volný pohyb se jedná o obdobný vývoj.⁵⁶

8. 2. 2. Právo na podnikání právnických osob

Právnické osoby se sídlem v kterémkoliv státě Společenství mají pro účely práva na usazování skoro stejné postavení jako osoby fyzické.

Obsah svobody podnikání právnických osob je promítnut v čl. 48 SES, kde se požaduje stejné zacházení jako s „domácími“. Právo na podnikání v jiném členském státě je stejné jako pro příslušníky tohoto jiného členského státu. Jedná se tedy o rovnoprávnost, tedy o zákaz diskriminace podle státní příslušnosti státu podnikání. Pokud se v této souvislosti hovoří o volném pohybu právnických osob, jde o případ, kdy tato právnická osoby přenesou své sídlo z jednoho členského státu do druhého. V praxi se mohou vyskytnout značné překážky, neboť přenesení sídla nemůže sice žádný členský stát zakázat,

⁵⁴ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 22 - 23 s. ISBN 80-245-0056-6.

⁵⁵ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 131 s. ISBN 80-7179-924-6.

⁵⁶ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 132 s. ISBN 80-7179-924-6.

vyžaduje ovšem pravidla, které přenesení sídla značně ztěžují. Společnosti mohou využít svobody podnikání, fúzí, zakládáním zastoupení, provozoven, poboček, dceřiných společností se společnostmi jiných členských států, přičemž si nechávají původní národní identitu. Tyto případy jsou označovány jako „sekundární usazování“ právnických osob.⁵⁷

8. 3. Občanství Unie

Volný pohyb osob se netýká jen ekonomické činnosti. Do Smlouvy o Evropském společenství byla Maastrichtskou smlouvou z roku 2002 začleněna další skupina článků. Tyto články se týkaly Občanství Unie (čl. 17 -22).⁵⁸

Občanem Evropské unie jsou všechny osoby, které mají státní příslušnost některé členské země Evropské unie a má právo:⁵⁹

- a) zásadě se pohybovat a pobývat na území členské země;
- b) volit a být volena v obecních volbách, volit do Evropského parlamentu v členské zemi, v němž pobývá, za stejných podmínek jako státní příslušník tohoto státu;
- c) být chráněna diplomatickými nebo konzulárními orgány jakéhokoliv členského státu na území třetí země, ve které členský stát, jehož je státním příslušníkem, nemá své zastoupení, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu;
- d) každý občan se může písemně obracet na orgán nebo instituce EU, a to v jednom z jedenácti úředních jazyků (angličtina, němčina, řečtina, francouzština, španělština, švédština, portugalská, irština, italština, finština, holandština). Na odpověď má právo v témže jazyce;
- e) může se obracet na evropského ombudsmana;
- f) má petiční právo k Evropskému parlamentu.

Příkladem je judikát ze dne 20. ledna 2011, věc-155/09. Předmětem věci je nesplnění povinnosti státem. Nastalo porušení článku 18 ES, 39 ES, 43 ES – Osvobození od daně z převodu nemovitosti při koupi první nemovitosti – Osvobození pouze pro osoby,

⁵⁷ HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 133 s. ISBN 80-7179-924-6.

⁵⁸ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 24 - 25 s. ISBN 80-245-0056-6.

⁵⁹ KURŽEJA, J., *Cizinecká policie a evropské právo*. 1. vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. 57 s. ISBN 978-80-7251-272-0.

kteří mají již v zemi bydliště, jakož i pro řecké osoby, kteří v okamžiku koupě nebydlí. Výrok soudního dvora byl, že Řecká republika nesplnila povinnost, které pro ni vyplývají z článků 12 ES, 18 ES, 39 ES a 43 ES, jakož i z článků 4, 28, 31 o Evropském hospodářském prostoru z roku 2002. Řecká republika musí uhradit náklady řízení.⁶⁰

8. 4. Odstranění kontrol na vnitřních hranicích

Dlouhou dobu byl volný pohyb osob při přecházení hranic mezi členskými státy provázen hraniční kontrolou. Odstraňování kontrol osob na vnitřních hranicích Evropského společenství je velmi obtížný proces. Aby mohly být odstraněny kontroly na hraničních přechodech mezi členskými státy, bylo zapotřebí jednomyslnost. Problémem je, že více zemí vyslovalo vážné námitky proti odstranění těchto kontrol, tím se nedalo problém vyřešit prostředky komunitárního práva, ale vládní úmluvou. Vlivem Amsterodamské smlouvy byl požadavek odstranění hraničních kontrol osob promítnut také do komunitárního práva.⁶¹

⁶⁰ *Judikatura evropského soudního dvora – Komise versus Řecko* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný WWW:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurftp=jurftp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=17&mdatefs=06&ydatefs=1997&ddatefe=30&mdatefe=03&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=300>

⁶¹ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 24 - 25 s. ISBN 80-245-0056-6.

8. 5. Omezení volného pohybu osob

Omezení volného pohybu osob jsou trojího druhu:⁶²

1. obecná omezení týkající se vůbec vstupu na území jiného členského státu, tedy ochrana veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a zdraví obyvatelstva

2. omezení vztahující se pouze na dlouhodobý pobyt: příslušná osoba musí mít sociální, především nemocenské pojištění platné pro stát pobytu, aby se nemohla stát přítěží systému sociální ochrany tohoto státu.

3. Omezení týkající se výkonu ekonomické činnosti (zaměstnání, podnikání), resp. profesionální činnosti (poskytování služby, výkon tzv. svobodného povolání). Členský stát může vynahradit určité činnosti svým občanům (tj. vyloučit občany jiných členských států), je-li v jejich rámci možná účast na výkonu státní moci.

⁶² TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 169 s. ISBN 80-7201-296-7.

9. Schengen

9. 1. Pojem Schengenu

Za předchůdce Schengenu můžeme považovat Saarbrückenskou dohodu, která byla uzavřena mezi Francií a SRN v roce 1984, kvůli stávkujícím evropským dopravcům, kterým se nelíbili nekonečné fronty na hraničních přechodech mezi těmito dvěma státy. V dohodě se předpokládalo zrušení kontrol na jejich společných hranicích, ale také uplatňování principu volného pohybu osob a zboží. Německo a Francie se kvůli stejným zájmům dohodly s Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem, a to vyústilo v podpis tzv. Schengenské dohody v Schengenu.⁶³

Schengen je malé městečko, které bychom našli na hranicích mezi Francií a Německem na lucemburském území. V letech 1985 a 1990 zde byly podepsány dohody zakládající Schengenskou spolupráci. Hlavním cílem Schengenské spolupráce je volný pohyb osob na společných hranicích bez kontrol.

Pět původních “schengenských států“ (Německo, Francie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko), včetně Španělska a Portugalska, se dohodlo, že na svém území vytvoří oblast, v níž se lidé budou moci svobodně pohybovat. Odstranily veškeré kontroly na vnitřních hranicích a mohou je znovu zavést jen za přesně vymezených okolností.⁶⁴

Největšího rozšíření proběhlo 21. prosince 2007, kdy přibylo k 15 zemím do Schengenu dalších 9 nových zemí (Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Slovenská republika, Malta, Maďarsko, Polsko a Slovinsko). Všechny tyto státy se staly součástí Evropské Unie 1. května 2004.

Od 12. prosince 2008 je součástí Schengenu 25 států. Do schengenské spolupráce jsou zapojeny všechny členské státy Evropské unie (Německo, Francie, Polsko, Rakousko, Slovinsko, Švédsko, Dánsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Česká Republika, Slovenská republika, Portugalsko, Řecko, Španělsko, Finsko, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Itálie) s výjimkou Velké Británie, Irska, Rumunska, Kypru a Bulharska.

⁶³ MACHOTKOVÁ, Š. Historie Schengenské spolupráce [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/301/sekce/historie-schengenske-spoluprace/>

⁶⁴ *Život v prostoru svobody, bezpečí a práva*. 1. vyd. Ministerstvo vnitra, odboru tisku a public relations, Praha. 2002. 20 s. ISBN 80-238-8388-7.

Naopak součástí Schengenu jsou tři nečlenské státy Evropské unie, a to: Island, Norsko a Švýcarsko, kterým byla schválena výjimka.

Velká Británie a Irsko se podílí na policejní a soudní spolupráci, ale zato musíme počítat na hraničních přechodech s kontrolami, kterých se nechtějí vzdát. Proto je nutné počítat při cestách mezi Velkou Británií nebo Irskem a ostatními státy EU s pasovou kontrolou.

9. 2. Schengenský acquis

Analogicky pojmu *acquis communautaire*, jež označuje souhrn veškerého platného práva Společenství, existuje i pojem schengenský *acquis*. Schengenský *acquis* byl zařazen do Evropské unie (unijní právo) i do Evropského společenství (komunitární právo) Amsterodamskou smlouvou. Pojem Schengenský *acquis* zahrnuje Schengenskou dohodu z roku 1985, Prováděcí schengenskou úmluvu z roku 1990, protokoly a úmluvy o přistoupení a rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru. Tyto prováděcí předpisy, které stanoví např. jednotné instrukce pro vydávání víz a jiné podrobnosti, přijímá institucionalizovaná složka schengenského systému, již je Výkonný výbor složený ze zástupců členských států. Schengenský systém zahrnuje zhruba 3000 dokumentů, většina z nich měla být novými členskými státy transponována již ke dni vstupu do Evropské unie, ale tento proces pokračuje až do úplného převzetí všech stávajících standardů. Aplikace schengenského *acquis* jen pokud je jeho obsah slučitelný s evropským právem. V roce 1999 byly Radou vydány dvě rozhodnutí. První určovalo základ všech ustanovení a druhé rozhodnutí, které tvoří Schengenské *acquis*. Seznam ustanovení schengenského *acquis* závazného v nových členských státech EU, je uveden v příloze k aktu o přistoupení ČR k Evropské Unii. Amsterodamská smlouva začlenila schengenský *acquis* do *acquis communautaire*, čímž učinila celé toto „schengenského právo“ součástí práva Společenství se všemi důsledky (např. pokud jde o pravomoci Soudního dvora k výkladu a k řešení sporů).⁶⁵

⁶⁵ DOČKAL, V., FIALA, P., KANIOK, P., PITROVÁ M., *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2006. 93 s. ISBN 80-210-4076-9.

9. 3. Schengenské dohody

9. 3. 1. Vznik a vývoj Schengenských dohod

Schengenské dohody jsou systémem dvou smluv. První Schengenská dohoda („Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích“) byla výsledkem spolupráce mezi některými členskými státy Společenství. Státy motivovala snaha urychlit kontroly na společných hranicích. Vysoká frekvence pohybu na vzájemných hranicích se stala výzvou pro usnadnění jejich přecházení a zvýšení mobility a komfortu občanů při přechodu hranic. Schengenské dohody přinesly kompenzační bezpečnostní opatření (policejní a justiční spolupráce, ochrana vnějších hranic, spolupráce vízových a konzulárních záležitostí, ochrana osobních údajů, Schengenský informační systém) k otevření hranic, ale bylo potřeba ověřit myšlenku na spolupráci v potřebných politických záležitostech. V době podpisu prvních Schengenské dohody se začalo pracovat na doprovodné, tzv. prováděcí dohodě. Ta měla specifikovat obecná prohlášení obsažená v první dohodě. V červnu roku 1990 byla podepsána Schengenská prováděcí úmluva, nazývaná také jako Schengen II. Schengenská dohody vstoupily v platnost až 26. března 1995.⁶⁶

9. 3. 2. První schengenská dohoda

Cílem Schengenské dohody bylo „postupné odstraňování kontrol na společných hranicích“ signatářských států (Francie, Německo, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko). Dohoda měla pomoci k vytvoření skutečné zóny volného pohybu, přičemž by neměla být oslabena bezpečnost utvářejícího se Schengenského prostoru, ba naopak posílena. Schengenská dohoda obsahuje pouze 33 článků. Signatářské země se dohodly, že pro platnost dohody není nutná ratifikace, která by mohla celý proces zastavit v případě negativního vývoje.⁶⁷

⁶⁶ DOČKAL, V., FIALA, P., KANIOK, P., PITROVÁ M., *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2006. 91 – 92 s. ISBN 80-210-4076-9.

a) krátkodobá opatření

Tato opatření se týkají usnadnění volného pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb. Přeprava je dohodou rozdělena na:

1. pohyb osob – výhody se nevztahují jen na příslušníky signatářských států, ale i na členy členských zemí Společenství

2. silniční přeprava – mělo by se upustit o některých dosud prováděných kontrol, aby se zrychlila silniční doprava

3. železniční přeprava – signatářské státy, aby zkrátily čekací dobu na hraničních přechodech, budou spolupracovat se svými železničními společnostmi

4. vnitrozemskou lodní dopravou – smluvní strany se dohodly, že zharmonizují provozní hodiny a dny celnic na společných hranicích

b) dlouhodobá opatření

Smluvní strany usilovaly o to, aby se odstranily kontroly na společných hranicích a přesunuly se na vnější hranice. Z toho důvodu bylo nutné harmonizovat příslušné právní a správní předpisy (především v oblastech omamných látek, zbraní, výbušnin a přihlašování cestujících v hotelech), ale také přijmout doplňující opatření na ochranu bezpečnosti. Do dlouhodobých opatření byly zařazeny i otázky, které se týkaly usnadnění celního odbavování zboží (tj. navýšit počet druhů zboží, které je zvýšená od cla, osvobození pohonných hmot od cla, zřízení jednotného dokladu pro celní odbavení atd.)

9. 3. 3. Druhá Schengenská dohoda (Schengenská prováděcí úmluva)

Schengenská úmluva představuje velmi rozsáhlý dokument podepsaný dne 19. června 1990, který mezi původními pěti signatáři vstoupil v platnost v roce 1995. Od té doby se k němu připojily všechny země Evropské Unie kromě Velké Británie a Irsku.

Pro Schengenský systém bylo od počátku typické, že se ho neúčastnily všechny členské státy EU (tehdy ES). Velká Británie společně s Irskem se do Schengenského systému nikdy nezapojily a neúčastní se ani komunitarizace schengenského *acquis* podle Amsterodamské smlouvy (tj. postupného začlenění Schengenského systému do struktur ES

⁶⁷ DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 25 – 26 s. ISBN 80-245-0877-X.

a EU). Nicméně Amsterodamská smlouva (Protokol o začlenění Schengenu do EU) ponechala možnost, aby se Velká Británie nebo Irsko do Schengenského systému zapojily v budoucnu.

Jeden z hlavních důvodů, proč se nezapojila Velká Británie do Schengenského prostoru je britský systém osobních dokladů, přesněji jeho absence. Britové totiž nemuseli a nemusí vést žádný legitimní doklad, kromě druhé světové války. Velká většina Britských občan však nějaká ten doklad vlastní. Mohou vést například cestovní pas, řidičský průkaz nebo alespoň průkazku do knihovny. Jsou ale také občané, kteří po celý svůj život nevládní žádný identifikační průkaz. Další důvodem proč odmítají Britové vstoupit do Schengenu je ten, že jsou ostrovní zemí, takže z toho vyplývá efektivní kontroly jejích hranic. Jedinou možností jak zabránit imigrantům vstoupit na území Velké Británie, jsou právě hraniční kontroly. Kvůli chybějícím dokladům je už odhalení imigrantů na britském území téměř nulové.

Druhá Schengenská dohoda spočívá na třech hlavních zásadách:⁶⁸

1. fyzické uvolnění pohybu osob a zboží po celé oblasti, představující souhrn území smluvních stran, tzn. uvnitř schengenského prostoru. Pravidla pro pohyb osob a zboží ještě pořád existují i jejich dodržování je stále vyžadováno, ale kontroly byly přesunuty z hraničních přechodů jinam.

2. fyzické uvolnění pohybu a osob nesmí být na úkor bezpečnosti v Evropské unii, takže se podstatně zpřísní kontroly zboží a osob na vnějších hranicích schengenského prostoru

3. aby bylo zajištěno to, co je uvedeno v bodu 1 a 2, tak jsou přijímána tzv. kompenzační opatření. Ty zahrnují harmonizaci a zjednodušení příslušných správních a jiných předpisů mezi členskými státy, opatření k podchycení nebezpečného zboží, opatření ke kontrole osob a zboží na vnějších hranicích schengenského prostoru, efektivnější spolupráce bezpečnostních složek atd.

Stranami Úmluvy jsou však rovněž dva členské státy ESVO, a sice Norsko a Island.⁶⁹

⁶⁸ TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 3. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. ? s. ISBN 80-7201-296-7.

Schengenská prováděcí úmluva stanovuje, že můžeme překračovat vnitřní hranice na kterémkoliv místě, a neprovádějí se na něm kontroly osob. Dále nám Schengenská prováděcí úmluva definuje pojem vnější hranice a zabývá se způsobem provádění kontrol na této hranici. Pro provádění kontrol na vnějších hranicích byla vydaná příručka. Na základě práva jednotlivých členských států jsou stále vykonávány kontroly národními institucemi, takže nemůže předpokládat v brzké době s unifikací. Na základě Schengenské dohody bylo fakticky odstraněno čekání na vnitřních hraničních přechodech. Takže doba cestování se nám zkrátila na silnicích, letištích a železnicích.⁷⁰

Tato úmluva podepsaná v roce 1985 státy Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, kde jsou uvedeny v článku 1 definice, kdy pro účely úmluvy se rozumí:⁷¹

1. vnitřními hranicemi – společné pozemní hranice, letiště pro vnitřní lety, námořní přístavy pro pravidelná trajektová spojení výlučně z přístavů a do přístavů na území smluvních stran těchto států, a to bez přerušení plavby v přístavech mimo toto území

2. vnějšími hranicemi – vnějšími hranicemi se rozumí hranice smluvních stran na zemi a na moři, jakož i letiště a námořní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi

3. vnitřním letem – všechny lety výhradně z území nebo na území smluvních stran bez přistání na území třetího státu

4. třetím státem – stát, který není smluvní stranou

5. cizincem – jakákoli osoba, která není státním příslušníkem členských států ES

6. cizincem vedeným jako osoba, které má být odepřen vstup – jakýkoli cizinec, který je podle článku 96 veden jako osoba, které má být odepřen vstup v Schengenském informačním systému

7. hraničním přechodem – jakýkoli přechod určený příslušnými orgány pro překročení vnějších hranice

⁶⁹ TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 3. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 215 s. ISBN 80-7201-296-7.

⁷⁰ ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 43 - 44 s. ISBN 80-245-0056-6.

⁷¹ KURŽEJA, J., *Cizinecká policie a evropské právo*. 1. vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. 61 s. ISBN 978-80-7251-272-0.

8. hraniční kontrolou – kontrola na hranicích, která se provádí výhradně z důvodu zamýšleného překročení hranice, bez ohledu na jakékoli jiné důvody

9. dopravcem – jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která profesionálně zajišťuje přepravu osob vzdušnou, námořní nebo pozemní cestou.

10. povolením pobytu – povolení jakékoli povahy vydávané smluvní stranou, které opravňuje k pobytu na jejím území

9. 4. Schengenský informační systém (SIS)

Významnou pomoc při zajišťování bezpečnosti v Schengenském prostoru nám zajišťuje Schengenský informační systém, který je napojen na všechny služebny policie, konzulární služby, celní složky aj. v zemích Schengenského prostoru. Národní systémy jsou propojeny centrálním SIS, který sídlí ve Štrasburku. Centrální systém má technickou, podpůrnou funkci. Schengenský informační systém je evropská databáze, která slouží pro pátrání po osobách (hledané osoby, problémové osoby) a věcech (odcizené zbraně, falešné peníze, cestovní a osobní doklady, registrační doklady k vozidlům atd.). Cílem Schengenského informačního systému je zajistit vnější bezpečnost poté, co byly odstraněny kontroly vnitřních hraničních přechodech. SIS poskytuje prostřednictvím automatizovaného vyhledávání smluvním stranám informace o věcech a osobách, a to prostřednictvím automatizovaného vyhledávání, za účelem kontrol na vnějších hranicích, celních kontrol, vnitrostátních policejních kontrol, vydávání povolení k pobytu či víz. Musí být při tom dodrženy přísné podmínky ochrany osobních dokladů. Všechny členské státy Schengenu přispívají do systému ze svých národních databází. Aby se mohly odstranit kontroly na hranicích, je třeba využívat právě Schengenský informační systém.

Závěr

V této bakalářské práci jsme se zaměřili na svobodu volného pohybu v rámci Evropské unie, či lépe řečeno v rámci tak zvaného Schengenského prostoru.

Nejprve bylo ukázáno, že každý občan ze členského státu Evropské unie má právo pracovat, podnikat, studovat a žádat o občanství v jiné členské zemi. Pokud jde o volný pohyb osob v hranicích Evropské unie, mohlo by se zdát, že migrace a cestování v tomto prostoru nejsou komplikované - zejména díky „zrušení“ hranic a vzniku tak zvaného Schengenského prostoru. Přesto právě Schengenské dohody přinášejí problémy – některé členské státy Evropské unie k nim nepřistoupily a naopak, některé evropské země za hranicemi Evropské unie se k nim připojilo.

Volný pohyb osob, chceme-li svobodná migrace a cestování, jsou omezovány z řady důvodů. K omezení volného pohybu občanů z unijních států v krátkém časovém horizontu může dojít v případě ohrožení veřejného pořádku, zdraví obyvatelstva přijímající země a podobně. Omezení dlouhodobého pobytu většinou vychází ze zákonodárství hostitelské země – občan Evropské unie, který chce pobývat v jiném členském státě, musí mít platné zdravotní a sociální pojištění pro danou lokalitu; v některých případech musí respektovat omezení týkající se ekonomické činnosti (například se tyto lidé nemohou uplatnit ve státní správě přijímající země). Tato omezení a různé limity měly být prezentovány pomocí judikátů Evropského soudního dvora, který zasedá v Lucemburku. To se sice podařilo v případě volného pohybu zboží a služeb, avšak v případě volného pohybu osob toto nebylo splněno.

Přesto, že i nadále platí při pohybu v rámci Evropské unie, respektive Schengenského prostoru některá omezení, představuje tento „otevřený“ prostor pro své obyvatele řadu výhod. S trochou nadsázky lze říci, že odpadá neustálé kontrolování platnosti cestovních dokladů. Ovšem podstatnější je možnost snadnějšího a (po administrativní stránce) méně komplikovaného uplatnění na celoevropském trhu práce.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

4. ABC PRÁVA EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ 1. české vyd. Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu, Praha. 2001. 116 s. ISBN 80-238-7448-9.
5. ADÁMKOVÁ, V., CIHELKOVÁ, E., *Vnitřní trh Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 60 s. ISBN 80-245-0056-6.
6. DOČKAL, V., FIALA, P., KANIOK, P., PITROVÁ M., *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2006. 215 s. ISBN 80-210-4076-9.
7. DRULÁKOVÁ, R., *Vnitřní bezpečnost Evropské unie, Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 1. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 164 s. ISBN 80-245-0877-X.
8. DUŠEK, J., *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p.s. 2007. 343 s. ISBN 987-86708-32-4.
9. HAKENBERG, W., *Základy evropského práva*. 2. vyd. C. H. Beck. 2000. 287 s. ISBN 80-7179-924-6.
10. JANATKA, F. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. 1. vyd. ASPI Publishing, s. r. o, Praha, 2004. 295 s. ISBN 80-7357-006-8.
11. KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ J., *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. 1. vyd. Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 107 s. ISBN 978-80-248-1903-7.
12. KURŽEJA, J., *Cizinecká policie a evropské právo*. 1. vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. 346 s. ISBN 978-80-7251-272-0.
13. PLECHANOVÁ, B., *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření*. 1. vyd. Karolinum, 2004. 105 s. ISBN 80-246-0800-6.
14. TÝČ, V., *Evropská unie a její právo pro začátečníky*. 1. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 1998. 62 s. ISBN 80-210-1980-8.
15. TÝČ, V., *Úvod do mezinárodního a evropského práva*. 2. vyd. Masarykova univerzita v Brně. 2010, 99 s. ISBN 978-80-210-5163-8.
16. TÝČ, V., *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 3. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 306 s. ISBN 80-7201-296-7.

17. URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 247 s. ISBN 80-7201-330-0.

18. *Život v prostoru svobody, bezpečí a práva*. 1. vyd. Ministerstvo vnitra, odboru tisku a public relations, Praha. 2002. 40 s. ISBN 80-238-8388-7.

Elektronické zdroje

1. *Euroskop – Lisabonská smlouva (co o ní potřebujete vědět)* [online], 2005 [cit. 18. 3. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

2. *Euroskop – Vnitřní trh a lisabonská smlouva* [online], 2005 [cit. 16. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8743/sekce/vnitri-trh-a-lisabonska-smlouva/>

3. *Euroskop – pátá svoboda vnitřního trhu: volný pohyb poznatků* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/8738/sekce/pata-svoboda---volny-pohyb-poznatku/>

4. *Judikatura Evropského soudního dvora – Ahokainen a Leppik* [online] 2011, [5. 4. 2011]. Dostupný z WWW:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefe=&mdatefe=&ydatefe=&nomusuel=&domaine=&mots=dassonville&resmax=100>

5. *Judikatura evropského soudního dvora – Dynamic medien* [online], 2011 [cit. 5. 4. 2011]. Dostupný z WWW:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefe=&mdatefe=&ydatefe=&nomusuel=&domaine=&mots=dassonville&resmax=100>

6. *Judikatura evropského soudního dvora – Koller* [online]. 2011, [cit. 8. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=12&mdatefs=04&ydatefs=1997&ddatefe=20&mdatefe=03&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=400>

7. *Judikatura evropského soudního dvora – Komise versus Řecko* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&newform=newform&Submit=Vyhled%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docppoag=docppoag&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=17&mdatefs=06&ydatefs=1997&ddatefe=30&mdatefe=03&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=300>

8. *Judikatura evropského soudního dvora – Schuitema v. Hoge Raad der Nederlanden* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW:

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=&nomusuel=hoge%20raad&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=alldocrec&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>

9. *Judikatura evropského soudního dvora – Schröder* [online]. 2011, [cit. 5. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&jurcdj=jurcdj&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALLTYP&numaff=&ddatefs=25&mdatefs=3&ydatefs=2011&ddatefe=1&mdatefe=4&ydatefe=2011&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>

10. MACHOTKOVÁ, Š. *Historie Schengenské spolupráce* [online]. 2011, [cit. 10. 4. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/301/sekce/historie-schengenske-spoluprace/>

11. Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství [online]. 1968, [cit. 20. 3. 2011]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/1281/1968_1612.pdf